

Stanisław Mikke

Adwokat Jadwiga Rutkowska W 10. rocznicę śmierci

Palestra 49/7-8(559-560), 322-324

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SZPALTY PAMIĘCI

Adwokat Jadwiga Rutkowska W 10. rocznicę śmierci

Urodziła się 30 października 1910 r. w Warszawie. Ukończyła gimnazjum humanistyczne Janiny Tymińskiej w Warszawie, a w 1935 roku Wydział Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

W 1937 roku rozpoczęła aplikację adwokacką u wybitnego adwokata Stanisława Kijeńskiego.

W lutym 1939 roku wyszła za mąż za Jerzego Rutkowskiego, wybitnego działacza politycznego i dziennikarza. Po wybuchu wojny wraz z nim zaangażowała się w działalność konspiracyjną. Ona znana pod pseudonimem „Katarzyna”, on jako szef Tajnych Wojskowych Zakładów Wydawniczych używał pseudonimów „Michał” i „Kmita”. Pracowała w Armii Krajowej w komórce więziennictwa, która zarówno interesowała się osadzonymi członkami Ruchu Oporu jak i utrzymywaniem konspira-

cyjnych kontaktów dla pozyskiwania informacji o śledztwach prowadzonych przez gestapo. 5 grudnia 1940 roku została aresztowana i osadzona na Pawiaku. Z zachowanych przekazów wynika, że podtrzymywała na duchu współwięźniarki, zachowując jednocześnie godną postawę podczas śledztwa prowadzonego przez gestapo. Nierozpoznana w swej działalności została zwolniona 2 września 1941 r.

Podjęła wtedy pracę jako radca prawny w Towarzystwie „Ratujmy Niemowlęta”. Jednocześnie kontynuowała naukę w ramach tajnego szkolenia aplikantów zorganizowanego przez tajną Warszawską Radę Adwokacką. Jej patron adw. Kijeński zginął we wrześniu 1939 r. Została wtedy aplikantką adw. Gustawa Zabłockiego, a po jego śmierci, do lipca 1944 roku aplikowała u adw. Henryka Zabłockiego.

Przed wybuchem Powstania Warszawskiego brała udział w rozpoznaniu terenu i przygotowaniu powstańczej Kwatery Głównej Szefostwa Tajnych Wojskowych Zakładów Wydawniczych. Podczas Powstania ochotniczo „zmobilizowana” pełniła obowiązki pracownika sekretariatu i łącznika

Szefostwa WZW, których liczne placówki wydawały pisma codzienne, w szczytowym okresie w nakładzie kilkudziesięciu tysięcy egzemplarzy, nie licząc ulotek, plakatów, numerów specjalnych, znaczków itp.

Jak pisał we wspomnieniu pośmiertnym kolega z konspiracji, adwokat Wojciech Krajewski, do obowiązków Jadwigi Rutkowskiej należała nie tylko działalność w zakresie koordynacji funkcjonowania 10 drukarni rozrzuconych na terenie Warszawa – Śródmieście – Północ, ale i ustalanie miejsc pracy fotoreporterów i filmowców. Przyczyniła się w istotny sposób do powstania znanej nam dziś dokumentacji fotograficznej i filmowej z czasów Powstania.

Praktykę adwokacką rozpoczęła w 1950 roku wykonując zawód w Zespole Adwokackim nr 9 w Warszawie początkowo na ul. Próznej 12, a od 1955 roku przy ul. Wilczej 9a. Adwokat Rutkowska szybko zyskała sobie uznanie wielką wiedzą prawniczą, sumiennością i odwagą. Była wręcz uosobieniem uczciwości i dobroci. Poświęciła się przede wszystkim prawu rodzinnemu, wiele lat prowadziła zajęcia z tej problematyki z aplikantami adwokackimi izby warszawskiej. Ale występowała też w sprawach karnych, broniła między innymi w głośnym procesie wytoczonym Melchiorowi Wańkiewiczowi.

Pod koniec lat sześćdziesiątych została wybrana Wiceprezesem Komisji Dyscyplinarnej, a od 1979 do 1982 r., w okresie, jak wiadomo, bardzo trudnym dla adwokatury, była członkiem tej Komisji. Niezależna, odważna, dawała i tu dowody swego czystego, najwyższej próby, patriotyzmu. Sądziła, jak napisał po Jej śmierci jeden z adwokatów „sumiennie i po polsku”.

Od 1979 roku adwokat Jadwiga Rutkowska weszła w skład Komisji Naczelnej Rady Adwokackiej ds. Doskonalenia Zawodowego i Szkolenia Aplikantów.

W 1984 roku została Dyrektorem Ośrodka Badawczego Adwokatury, którą to funkcję pełniła do 1987 roku. To w dużej mierze dzięki Niej zostało przygotowane i ukazało się w „Palestrze” obszerne opracowanie poświęcone udziałowi adwokatów w walce z hitlerowskim okupantem. To Ona zorganizowała w 1987 roku sesję naukową pt. „Adwokatura Polska w służbie nauki prawa”, angażując wówczas i mnie do przygotowań tego przedsięwzięcia.

Miałem szczęście być wyróżnionym przez Panią Mecenasa Jadwigę Rutkowską życzliwym zainteresowaniem. „Inwestowała” we mnie, gdy wchodziłem do adwokatury, obdarzając wielkim zaufaniem i przekazując prawdę o zdarzeniach i ludziach tamtych lat – hitlerowskiej okupacji i czarnych dni komunizmu.

Zmarła 10 sierpnia 1994 roku po długiej chorobie.

O 10 rocznicy śmierci nie zapomniała najwierniejsza z wiernych pamięci Jadwigi Rutkowskiej, Anna Sułek, w latach osiemdziesiątych działaczka podziemnej „Solidarności” i b. pracownik Ośrodka Badawczego Adwokatury, troskliwa, bezinteresowna opiekunka i powiernica tej niezwyklej postaci adwokatury.

10 sierpnia 2004 roku, kiedy w centrum stolicy płonął jeszcze znicz powstańczy, na mogile adwokat Jadwigi Rutkowskiej na Cmentarzu Powązkowskim, w imieniu Polskiej Adwokatury, złożyliśmy wieniec biało-czerwonych kwiatów z szarfą i zapaliliśmy światła. Światła naszej wdzięcznej pamięci.

Stanisław Mikke

Adw. Leon Bąkowski (1915–2004)

Leon Bąkowski urodził się w Poznaniu, 29 maja 1915 r. Oboje rodzice byli Poznaniakami. Równocześnie z nim na świat przyszedł brat bliźniak – Feliks, obaj zaś dołączyli do najstarszego brata – urodzonego trzy lata wcześniej, Henryka. Okres toczącej się wówczas I Wojny Światowej rodzina wspominała jako okres straszliwej biedy i głodu, jaki dotknął ich mieszkających w Poznaniu, przy ul. Mostowej. Mimo to swoją „poznańskość” podkreślał przez całe życie, czując się w duszy przede wszystkim Poznaniakiem niezależnie od miejsca, w które los go w danym czasie rzucił.

Niemalże od razu, po zakończeniu działań wojennych, w Poznaniu wybuchło Powstanie, w którym czynny udział wziął ojciec Leona – Leonard Bąkowski. Anta-